

ХОЖУДААР ЧАНҢЫС-ДАА КИЖИ ТУРБАЗЫН

Бистин районун малчылары ону беш чылдык ийги чылдың социалисттик чарыктын түндүктөрүн бригадалар айы-биле хурадаларга сайгарып, чечтештерден чогуур түндүктө кылган болган бо чылдык пландарын чедикширерин күөсүндү дөш бедиткен социалисттик хулаагелерин алгылаан.

1978 чылда социалисттик чарыктын калыбын дугайында СЭКП ТК-нын, ССРЗ-нин Министрлер Чөвүлелинин, ВПС-тин болган ВЛКСМ ТК-нын Чагаалы районун ажалчы чоннары улуг суургуул-биле таанымып, ийи-биле чүдүдүгү-нү хулаа алган. Мал азы-лынын ажалчыларын анал ханым кылдыр ону беш чылдын оналдырарын ажал күө-сүндү дөш социалисттик чарыктын улам калыбын турар.

«Нарын» совхозунун № 3 комсомолчу-аппаратын хой-жу бригадалары (бригадари Б. Кунгаев) боттарынын бар арга-ларын, кудуларын санан көргөш, «Төрүүр хой бүгүндү-ден хураган», «Хожудан тур-рар чангыс-даа кижж кожалы-га турбазын» деп дауу-биле бо чылдын ажалдыларын ийи-тирээ. Бригадада шуну 17 кожалык 8255 хойну быжыр-лаан, ош иштинде төрүүр хой 5509. Малдын баш санын чи-

лириг чокка камгалап алы-шаан, төрүүр чус хойдан-на 100 хурагалы камгалап, хой бүгүндүдөн 2,2 кг дукту кыр-гырып, 18 тонна дукту кыру-геге садарын хулаагелер. Бри-гадада 12 комсомолчу-аппарат, 7 коммунист бар. Брига-данын 42 кезигуанеринден 11 кижж бири кластын, 10 кижж ийги кластын хойжуу. Ко-данарда сакманчыктар четтар, хой оолдашкынын ателер бер-ген.

«Чаа орук» совхозунун № 4 хойжу бригадалар төрүүр чус хойдан-на 98 хурагалы кам-галап алырып, бир хойга онааштыр 1,9 кг дукту кыр-гырып хулаагелер. Ол-за бри-гаданын малчылары Н. Назим, С. Даимаа, Х. Дегей-оол, О. Балнай, «Мерей» совхоз-тун хойжулары Н.Х. Баанай, К. Кари олар төрүүр чус хой-га онааштыр 100 хурагалы менди камгалаарын, хой бү-гүндүдөн 1,9 кг-дан 2,3 кг че-дир дукту кырып алырып, ча-йын 10—15 тонна мал чеман белеткелерин хулаагелер.

Ленин атыг совхозунун Са-бир-Аксы сүт-баран фермазы (аргелектин Т. Дугу) сазр

нын декабрь 25-те күөсүндү болган пландын ажыр 3 муң рубльдин оруктамын кыер. Бедиткен хулаагелерин чон-нун амырал хандырылга комбинатынын коллективне баа алган. Инда мунакчы даар-ныкчылар С. Дажымба 2400 рубль түгө тыва национал хеп дараар хулаагелер де-кабрь 20-де, даарныкчы М. Суван-оол палыелер даараар хулаагелер декабрь 25-те күөсүндү хулаагелер.

Ону беш чылдык үшкү чыл-дын планын оналдырарын хуу-саа бетинде күөсүндү дөш бедиткен социалисттик хулаа-гелерин районун улус ажал-гынын түс-түс адырлары-нын ажал-шчилер, кижж бу-руу алган ажалдан турар.

СЭКП ТК-нын, ССРЗ-нин Министрлер Чөвүлелинин, ВПС-тин болган ВЛКСМ ТК-нын Чагаалы ажалчы чон-нарга тааныштыры-биле 15 кижж составтык беш кезек прейбулукту партия райком-тун бюрөсүнүн шиягынын бугаар чурттакчылыг суур-ларга үзүргө болган ол чу-гула документ-биле холбаштыр чонуну бекке кедүрүлүшкү улам хайныккан.

Х. КАРА-ООЛ, СЭКП райкомунун прона-гада болган агитация кил-динин эргелекчи.

386 ТОННАНЫ

Аймактарын Эр-Хавас сүт-баран фермазы эрткен юбилейлик чылда республиканын эки ажалдыг фер-маларын бирден болган. Парбулукту эргиле-кчы, район Советтин депутаты Роза Хертековна Бичаев-биле бистик корреспондентине беседлашкан. Роза Хертековнанын чугаалы жооң адалат паразды-мы.

— Бистин фермамыста инди-тази-биле 753 баш бода мал бар. Оларнын 309-у сазр ийер. Саачылар бисте 17 кижж, Кижж бүгүндүге 18 сазр ийек онаажы турар. Саачы бүгүндү 1700 кг-дан өрү сүт сазр социалисттик хулаагелер. Эрткен чылдын ферма күруне-ге 332 тонна сүтү дужаар турган. 386 тонна кылдыр азыр күөсүндү. Саачыларын арамыдан Карам Сагды бир ийекке онааштыр чылда 1980 кг. Борбан Куулар 2021 кг сүтү сагын, мунакчы саачыларын дуруучу кыер. Тыва АССР-нин Дюди Советинин депутаты Саялда Салмак, коза Советтин депутата Кок Күтүгет олар баа бе-дик өргүзүлгөргө болган.

Саачыларын хой кезин-коммунистер, комсомолдулар, Республикка аналчыларын 32 сүт-баран фермаларын арамында бистин ферма эр-тен чылдыг берген, ийги кезек-тадарында тыгелен болуп, ВЛКСМ Тыва обкомунун шиягынын Кызыл туугу чаалан алган. Барман-Хемчик район-ун «Баалы» совхозунун Би-жигит-Хай сүт-баран ферма-зын саачыларын-биле со-циалисттик чарыктын бек. Кандыг түндүктөрүн болуруусу ажал-агынын чорудуга-зында хамаарык.

Ферманын ажал-шчилерин кыштагаашкына белеткелди эки чурттан. Мал хур, менди кыштан тур. Чоокка дээр си-лоос чок турган. Ам ону четти-ри-биле сөөртүп алган бис. А ситен, көк-сула, саван, чарба болган дус четтар. Инктерия-вистик шылдык шымырак. Ийек каванын саачыларын ба-дыла эки. Хунуу-не ош иш-тин аштан, аргылан, курган одетти баа тон, агаардамын турар бис. Сагтан сүтү арыг дужаар дөш, ботталдыр чор-тук болдурубай, аргылан турар бис.

Чайлаашкыны эки эртерге, малдын хур иш ажалыга таарымчалыг. Чайлаашкы-лыкты эки боюрга, сазр сү-дүгүрү бо чылдын 386 тонна-нын орнуга 400 тонна сүтү дужаан болурууга аргазы бис-те бар. Ол ферма коллектив-нин деминг күш-алымдыдан кол хамаарык.

Бо чылдын 200 ийек кирер чаа калаалыг болуу бис. Ол биске көчүгүр чугула туугу. Ону Куйбышев хойрайды кел-ген студенттерин туугуугу отряды туугу отелен каан. Амгы үедө туугууну районуну туугу үзүстөгүнү туугуугу (вачалыкы Х. С. Ондар) паланын чорудуу турарлар. Казма ажалдагы кире бөрүге,

инктерин сазда аппарат-биле саван өтөсөр бис. Биске ботталдыр таарымчалыг байда тургуустар, ону чет-тирей майан турар бис.

Фермамыс кудуу бичи. Ий-кы-буру хемчелер эрттеринге кодууду четтер. Кижж барып биске ол кызыл анал, чүгө дие сууруктажыктын чону чыл келген туугу ийи-лери турар. Политределителди-да, диктанкада-да кезкел-ерин анал чорудуу турар бис. Көдөз күбү эргелекчин Оюмаа Саал, комсомол эге организа-циянын секретары Лидия Монгуш болган херекештер чөкүлел (даргазы Карам Сагды) ферманын ажал-шчиле-рини куу-тура хандырылга-зынче ханы сагын салып тур-рарлар. Социалисттик чарык-тын Бижиттик-Хай ферма-зына болган Шунуун ажал-шчилерине оюн-кошертти-да белеткеш көргүзүп ту-рар бис.

Бисте кийи доннаамал үнүп турар. Уруттарымыс шияааы баарда, көдөз тусай авто-бус-биле чорутар. Ол көвүтү таарымчалыг. Районуну Куу-тура бажынын аптыкулук бригаданы болган районуну, республиканын десторларын бисте черде оюн эрткен. Алаа өөрдү четтер-дир бис.

Ферма коллективин алган социалисттик хулаагелерин чедикширерин күөсүндү, ажалдын шымыр дөш сагын сазры чугаажок. Ону чедик аларынч бугу-ле аргаалары бисте бар.

Электростанцияларнын хулаагелери

МОСКВА. СЭКП ТК-нын, ССРЗ-нин Министрлер Чөвү-лелинин, ВПС-тин болган ВЛКСМ ТК-нын 1978 чылдын планын додуу болган ажал күөсүндү дөш социалисттик чарыктын калыбын турар болган ажалдын ажалын бедиткен дөш демиседа күш-дүлдир дугайында Чагаалы В. В. Куйбышев атыг «Электростан-ция» бугу-ле каттыкшымын-кынын коллективин улуг со-рук кирип үткү-хулаа алган. Электростанциялар 1978 чылдын планын декабрь 28-те, а ол бугу-ле 400 ажал-чыны ону беш чылдын үш чылдарынын планын (ССРЗ-нин чыл Конституциянын бир чылдык — октябрь 7-ге чедир күөсүндү) шиягыр-лаан.

Амгы үедө каттыкшымын-кынын пехтерине металлургия болган нефть үзүлгүгө ажал-аар трансформаторлар-нын этен кылып, көдөз чар-лерин чыл дугуларынч чар-гыларын күөсүндү турар.

ЧУРУКТА: заводдун ше-велде станцияларын инженер Т. Ошнина биле үзүк техник Л. Лигушина олар бекке во-лугуу аппараттарын көрүп турар.

В. КИВОНУН фотоу. (СЭТА-нын фотохроника).

ЭЛЕКТРОСТАВДУЧУЛАРЫНЫ ХУЛААГЕЛЕРИ

ЧАРЫШТЫН ДЭЭШТИИ ДЭЭШ

СЭКП ТК-нын, ССРЗ-нин Министрлер Чөвүлелинин, ВПС-тин болган ВЛКСМ ТК-нын Чагаалы таанышты-лаан. «Сүт-Хол» совхозуну механизаторлары бедиткен со-циалисттик хулаагелерин алган болган суургуулдарын тодарт-кан. Шапчы күш-агалын чылдык бугу чонуну чыгуу ме-ханизаторлар баа социалисттик хулаагелерин алган.

— Бо чылдын улам ийи-агалык ажалын, хур норманын 100—120 хуу күөсүндү, дем-де камгалаарын бөдүндү турган, чыл планын декабрь 20-де күөсүндү мен — деп, МТМ-де хуучун дарган К. С. Монгуш хулаагелер, социали-стик чарыкка эйиик инструментальдык В. Донганга кий-гырган.

Совхозтун өскө-даа механизаторлары бот-боттарынын ара-мында социалисттик чарыктын ап, шалычын эзелгеге кир-гешер.

Коллективтик пехтерин болган септиктерин арамында социалисттик чарыктын донтигин бедиткенче улаанган ажалдыр чорудуу турар. Чарыктын түндүк комиссанын тургуулан. Чарыктын он хонуктан, айлан баа кавардан тургуулан көрдүгөн. Совхозтун бо чакы тарылга ажал-аар техниканы, көдөз ажал-агалы машиналарын фераль 23-те септен доозор суруга салдыган. Септеген шымыр хулааар комиссиянын кол агроном Д. Монгушту башта-дыр турган.

Бо хүндөрдө Сүт-Холдун механизаторлары техника сеп-тегенге кымылаакы-биле кырып, оңу надалаалык кызылгөш күш-дүлдирген. Бо чылдын сөөлүгү кавардан да-график бугаар септер тракторларын, көдөз ажал-агалы ма-шиналарын баа автомашиналарын шалдан ажал септен. Т-75-ти 11-ин, МТЗ-50 болган 52-лерин 12-ин, 6 автомашина-нын, илпирин 74-ту, андымын 10-ну септен доосан.

1978 чылдын бири кавардан планын оналдырарын баа багай өвө күөсүндү турар. Септеге чогуур 2 ДТ-75 трактор-тун септеге мастерскаяны кырыр, бир МТЗ-50-ни «Сельхозтехника» шугуу-биле септерди артык, Артык тракторларын, көдөз ажал-агалы машиналарын бо хүндөрдө септиктер машина-трактор мастерскаянда септен турар. Септиктерден Ч. Түзүш, О. Миял-Доржу, О. Чонок, М. Эрсе-оол, О. Эпир-оол, МТМ-ниң дуулаал пехтериниң ажал-чынардан тонар К. Кире-оол, дарган М. Кара-оол, ан-паратурчун О. Чыбар-оол, калыкчылар О. Кордай-оол, О. Тас-оол олар социалисттик чарыктын тылекчилер болуп шалыктын ажалдан турар.

МТМ-ниң түс-түс пехтеринин арамында социалисттик чарыктын баа организастан, «Эн эки септик», «Мергесия-нын талазы-биле эң эки ая» дөш тергилерин тодарады-нын чурумчудары көрдүгөн. Мунакчыларга кызыл ту-гарын, кымылдерин тышыр.

Ону беш чылдык үшкү чылдын чагай дүжүдүнү ма-гдалааны тургуулар септеген эки шымырты, бектик тем-палыг чорударында баа хамаарык Ичантан бистик совхозтун механизаторлары боттарынын ажалына мунак-чы арга-дуркугалы негтерди суруга-биле «Шенкэр» сов-хозтун механизаторларынын дуркугалы өөрчөр, ажал-ынине эки чүдүдүрүн ажалгаар деп күөсүндү илереткен-вер.

Б. САТ, «Сүт-Хол» совхозтун МТМ-де профивелест мексткомунун даргазы.

АШТАГЛЫГ орук артты ашаш, аар ийииче доң-гайын бадиты. Эзел хан орунууста, хакымынче чарык-тан орук чымдыр. Оаже элти-ныс. Мексегейде ССРЗ-ниң 50 чылды атыг совхозтун хойжу бригаданын тову Шоол оор-ганында мында турар.

Бүтүрелчин арамында онгарда кыштан. Баштай-ла дээр шаар дундуштуктын үнгөн артеги ишты көрүп надымыс. Оон чоорту-ла суугу илдини, ба-жынынч болган калаанын кырында сериар көстүп келди. Эриг тургаз эозирер берген боуду. Ону чаа черке чайла-ды көкүргөн чүе-дир. Ам ин-да чангыс-ла малчын артып.

Кижж ортуар артып чооруу палымы кире, ары-шырайы чангыс, чагай, чодкашмаар сыйнып, дашымыш туткан эр бажык чалыга бисте үткүк келди. Колданып ээн Ховалыг Дамба-Сурун ол боуду.

Хойжу көрөй-дир:

— Эриг тургаз орну эзел артып калган мындык ийги. Бригаданыс тову өскө черде көстүрүп түдүп турар. Дөө ол калаа саздан үнгөн, ирөөн, ону үлдүр бижан каан. А мен ош оода бо кызыл ажалгаар-ры-биле мында артып калдым. Мун-не коо дүжөр Хур кен-герезөөн. Арта кирген кижж саат дайылар, аага үзгөн кижж аяк ары шымыр дилер чүе болгай. Багыччо кыры-вер.

ШООЛ ООРГАНЫДА

ОЛ ХӨГЛҮГ, чутаакыр, би-ле септиктегиле кижж — ССРЗ-ниң 30 чылды атыг совхозтун хонун хойжулары-нын бирөөн, совхозтун парт-ком кезигууну, хойжу бригада-ларда каттыкшып профком-теттик даргазы. Малчынынч калааны Ховалыг Ховалыкова дорай-ны лави, савалында барды. А Ховалыг Онай-оол-оол чугаалык улачылыг:

— Эрткен үзүт байларал чылдык бистик совхозтун малчыларын шугуру ажал-дан үзүс бо. Хойжу бригадаларынч көргүзүп бектик болду. Күрүгө дөш садарынч түгө-ле планын өвөс, харин соци-алисттик хулаагелерин ажал күөсүндү бис. Мен бодум эр-тен чылдын көшкөр надарын турдуу. Ол көшкөрлардын кырыг ажал дүк планын атыг хой бөөр чүе-дир. Кожкар бүгүндү-не 7,2 килограмм дүк ажал! Баштай агары бугу-рөөвөй, бир баштан ол хре-ло хой дүк алдырар бөөр бе деп бодан турдуу. Ичантамын көшкөрларынч ажалдын эки-занды, үргүлүк чылгы сүт-биле суггарын, кадарарда дүк дыраар хараган чок черке үндүрүп келдим. Оон түндүктө кодан көшкөрларымдан дүк

кырыг аларынч планын ажал күөсүндү. Бо чылдын Ховалыковна-биле ийи-сө 700 ажал дурганар надарын тур бис. Хей чылдык мал кадары келген, мындак магалык чыл көрбөзүн кижж-дир мен. Хар чуга, соон шугуу эвек, ош-сипен эвек. Ичантан хой күсүк хөвөр ийиш. Хур кыштан турар хой төрүүрге, огуу уагу, шымыр, боуду сүт-көр бөөр чүе. Бистик бри-гадада хойлар оодан эгелен келди. Хураган онча-менди до-ругун турар.

ЭРГИКЕР берген ба-раар хире арып баксырап мад чок. Даштын мөң тургу-уу азыран турар хурагалы-нын көрүгөн даан. Олар кырында дөшкөшкөш турар. Кижж чангыне кылаштарга, дөшкөшкөш ажал болуу-дур. Бичи-н чүеверин арганын-биле бө-дүгө түрөткен илден. Аш-чын сава ажал салган, столга тургуулан. Хөгс са-рып шайып аартамышаан, чу-гаакысты уламчылан өр бис.

— Малчынынч амды-рай-чурталгаанын дугайында сагыш саяны турары кан-дыгы?

— Хандырылганы багай деп болбас. Кодан бүгүндү огуулар чүдү-биле хандырылган, ба-

жык-балгады чыгыт. Автола-ка айда дөрт катан көр. Ону харымал турар Николай Шу-ров-эр-эй. Черге графия үсеп-тур. Аш-чын, керек бараанынын өкөөр. Акта-тер-герини баа чогуур эзелде керер турар. Тусай артемин-гер, совхозтун удуртукчулары недела саамыда көз.

— Мал чени четгар ийишай?

— Кыштан бүгүндү чөм четгар кылдыр дүжүртүгөн. Сугу үзүктө чок сөөртүк эл-ден турар. Ону ажалычыл, хойга бөөр мындык. Черге ичанш, иш эки болган, азы-раар хире арып баксырап мад чок. Даштын мөң тургу-уу азыран турар хурагалы-нын көрүгөн даан. Олар кырында дөшкөшкөш турар. Кижж чангыне кылаштарга, дөшкөшкөш ажал болуу-дур. Бичи-н чүеверин арганын-биле бө-дүгө түрөткен илден. Аш-чын сава ажал салган, столга тургуулан. Хөгс са-рып шайып аартамышаан, чу-гаакысты уламчылан өр бис.

— Малчынынч амды-рай-чурталгаанын дугайында сагыш саяны турары кан-дыгы?

— Хандырылганы багай деп болбас. Кодан бүгүндү огуулар чүдү-биле хандырылган, ба-

жык-балгады чыгыт. Автола-ка айда дөрт катан көр. Ону харымал турар Николай Шу-ров-эр-эй. Черге графия үсеп-тур. Аш-чын, керек бараанынын өкөөр. Акта-тер-герини баа чогуур эзелде керер турар. Тусай артемин-гер, совхозтун удуртукчулары недела саамыда көз.

— Мал чени четгар ийишай?

— Кыштан бүгүндү чөм четгар кылдыр дүжүртүгөн. Сугу үзүктө чок сөөртүк эл-ден турар. Ону ажалычыл, хойга бөөр мындык. Черге ичанш, иш эки болган, азы-раар хире арып баксырап мад чок. Даштын мөң тургу-уу азыран турар хурагалы-нын көрүгөн даан. Олар кырында дөшкөшкөш турар. Кижж чангыне кылаштарга, дөшкөшкөш ажал болуу-дур. Бичи-н чүеверин арганын-биле бө-дүгө түрөткен илден. Аш-чын сава ажал салган, столга тургуулан. Хөгс са-рып шайып аартамышаан, чу-гаакысты уламчылан өр бис.

— Малчынынч амды-рай-чурталгаанын дугайында сагыш саяны турары кан-дыгы?

— Хандырылганы багай деп болбас. Кодан бүгүндү огуулар чүдү-биле хандырылган, ба-

жык-балгады чыгыт. Автола-ка айда дөрт катан көр. Ону харымал турар Николай Шу-ров-эр-эй. Черге графия үсеп-тур. Аш-чын, керек бараанынын өкөөр. Акта-тер-герини баа чогуур эзелде керер турар. Тусай артемин-гер, совхозтун удуртукчулары недела саамыда көз.

— Мал чени четгар ийишай?

— Кыштан бүгүндү чөм четгар кылдыр дүжүртүгөн. Сугу үзүктө чок сөөртүк эл-ден турар. Ону ажалычыл, хойга бөөр мындык. Черге ичанш, иш эки болган, азы-раар хире арып баксырап мад чок. Даштын мөң тургу-уу азыран турар хурагалы-нын көрүгөн даан. Олар кырында дөшкөшкөш турар. Кижж чангыне кылаштарга, дөшкөшкөш ажал болуу-дур. Бичи-н чүеверин арганын-биле бө-дүгө түрөткен илден. Аш-чын сава ажал салган, столга тургуулан. Хөгс са-рып шайып аартамышаан, чу-гаакысты уламчылан өр бис.

— Малчынынч амды-рай-чурталгаанын дугайында сагыш саяны турары кан-дыгы?

— Хандырылганы багай деп болбас. Кодан бүгүндү огуулар чүдү-биле хандырылган, ба-

жык-балгады чыгыт. Автола-ка айда дөрт катан көр. Ону харымал турар Николай Шу-ров-эр-эй. Черге графия үсеп-тур. Аш-чын, керек бараанынын өкөөр. Акта-тер-герини баа чогуур эзелде керер турар. Тусай артемин-гер, совхозтун удуртукчулары недела саамыда көз.

— Мал чени четгар ийишай?

— Кыштан бүгүндү чөм четгар кылдыр дүжүртүгөн. Сугу үзүктө чок сөөртүк эл-ден турар. Ону ажалычыл, хойга бөөр мындык. Черге ичанш, иш эки болган, азы-раар хире арып баксырап мад чок. Даштын мөң тургу-уу азыран турар хурагалы-нын көрүгөн даан. Олар кырында дөшкөшкөш турар. Кижж чангыне кылаштарга, дөшкөшкөш ажал болуу-дур. Бичи-н чүеверин арганын-биле бө-дүгө түрөткен илден. Аш-чын сава ажал салган, столга тургуулан. Хөгс са-рып шайып аартамышаан, чу-гаакысты уламчылан өр бис.

— Малчынынч амды-рай-чурталгаанын дугайында сагыш саяны турары кан-дыгы?

— Хандырылганы багай деп болбас. Кодан бүгүндү огуулар чүдү-биле хандырылган, ба-

Н. С. Болховитин хойдан дүк алырын көвүдөлөр дугайында чүдүгө хамаарыштыр.

Хойну дүкүр продукту-дун көвүдөлөр дугайында алырынч көдүрүп үндүргөн чөпө чогуур өвүндө дур деп бодан тур мен. Тыва АССР-тин көдө ажал-агалынын кол адмры-хой ажал-ага болгай. Бүгү совхозтар хойдан арыг оруулан ап турар. А малдыг болганда хой ажалычты, то-дартыларга, дүк бугу-дүрүнч чыл бугу-дүрүнч чылдык ийи-агалын салган турар дүжүрүт. Дүк бугу-дүрүнч чыл бектен түдүп көдүрүп өөр хан-ымы чок, чангыс черде тал-тын, харин-даа дуулаал турар ийи-агалык-биле эштекин болбас.

Мон-биле холбаштыр бистик «Шамбалы» совхозта хой ажалынын байдалына док-таал көрөй. Совхоз тургу-туган, илди-ла үр бо-баан. Оон экономикасы чаз-ла болган. Оон өнөкчүлөрү ол дөжүкү эчтен турар. Ол ала-ла хой хойлук. Хой ажал-агалыга оруулан кырып турар. Би-ле болганда, хойну баш са-нын көвүдөлөр болган оон продуктулуун бедитер чугу-ла.

Ону беш чылдык эрткен ийи чылдык ажал-агалы хой башын эрттеринч болган күрүчтө дүк садарында план-

УКСААНЫ ЭКИЖИДЕР

Хойну дүкүр продукту-дун көвүдөлөр дугайында алырынч көдүрүп үндүргөн чөпө чогуур өвүндө дур деп бодан тур мен. Тыва АССР-тин көдө ажал-агалынын кол адмры-хой ажал-ага болгай. Бүгү совхозтар хойдан арыг оруулан ап турар. А малдыг болганда хой ажалычты, то-дартыларга, дүк бугу-дүрүнч чыл бугу-дүрүнч чылдык ийи-агалын салган турар дүжүрүт. Дүк бугу-дүрүнч чыл бектен түдүп көдүрүп өөр хан-ымы чок, чангыс черде тал-тын, харин-даа дуулаал турар ийи-агалык-биле эштекин болбас.

Мон-биле холбаштыр бистик «Шамбалы» совхозта хой ажалынын байдалына док-таал көрөй. Совхоз тургу-туган, илди-ла үр бо-баан. Оон экономикасы чаз-ла болган. Оон өнөкчүлөрү ол дөжүкү эчтен турар. Ол ала-ла хой хойлук. Хой ажал-агалыга оруулан кырып турар. Би-ле болганда, хойну баш са-нын көвүдөлөр болган оон продуктулуун бедитер чугу-ла.

Ону беш чылдык эрткен ийи чылдык ажал-агалы хой башын эрттеринч болган күрүчтө дүк садарында план-

Хойну дүкүр продукту-дун көвүдөлөр дугайында алырынч көдүрүп үндүргөн чөпө чогуур өвүндө дур деп бодан тур мен. Тыва АССР-тин көдө ажал-агалынын кол адмры-хой ажал-ага болгай. Бүгү совхозтар хойдан арыг оруулан ап турар. А малдыг болганда хой ажалычты, то-дартыларга, дүк бугу-дүрүнч чыл бугу-дүрүнч чылдык ийи-агалын салган турар дүжүрүт. Дүк бугу-дүрүнч чыл бектен түдүп көдүрүп өөр хан-ымы чок, чангыс черде тал-тын, харин-даа дуулаал турар ийи-агалык-биле эштекин болбас.

Мон-биле холбаштыр бистик «Шамбалы» совхозта хой ажалынын байдалына док-таал көрөй. Совхоз тургу-туган, илди-ла үр бо-баан. Оон экономикасы чаз-ла болган. Оон өнөкчүлөрү ол дөжүкү эчтен турар. Ол ала-ла хой хойлук. Хой ажал-агалыга оруулан кырып турар. Би-ле болганда, хойну баш са-нын көвүдөлөр болган оон продуктулуун бедитер чугу-ла.

Ону беш чылдык эрткен ийи чылдык ажал-агалы хой башын эрттеринч болган күрүчтө дүк садарында план-

Хойну дүкүр продукту-дун көвүдөлөр дугайында алырынч көдүрүп үндүргөн чөпө чогуур өвүндө дур деп бодан тур мен. Тыва АССР-тин көдө ажал-агалынын кол адмры-хой ажал-ага болгай. Бүгү совхозтар хойдан арыг оруулан ап турар. А малдыг болганда хой ажалычты, то-дартыларга, дүк бугу-дүрүнч чыл бугу-дүрүнч чылдык ийи-агалын салган турар дүжүрүт. Дүк бугу-дүрүнч чыл бектен түдүп көдүрүп өөр хан-ымы чок, чангыс черде тал-тын, харин-даа дуулаал турар ийи-агалык-биле эштекин болбас.

Мон-биле холбаштыр бистик «Шамбалы» совхозта хой ажалынын байдалына док-таал көрөй. Совхоз тургу-туган, илди-ла үр бо-баан. Оон экономикасы чаз-ла болган. Оон өнөкчүлөрү ол дөжүкү эчтен турар. Ол ала-ла хой хойлук. Хой ажал-агалыга оруулан кырып турар. Би-ле болганда, хойну баш са-нын көвүдөлөр болган оон продуктулуун бедитер чугу-ла.

Ону беш чылдык эрткен ийи чылдык ажал-агалы хой башын эрттеринч болган күрүчтө дүк садарында план-

Хой дүк алыр дие...

Хурагалыны тургуу азырай берген.

Бо бүгүндү барымдаалан көргөш, надарган хонига кара турары-биле чарыктын колар саалып, ажал-агалынын коларга болган социалисттерин шугулаагө таарыштырып турар чылдык хойжуларын мал кадарына тургуулар бо ала тургусына бе дөшкөшкөш дугайында атымынч шиягыр дээр керек. Ону ажал-агалы-нын эрге-ажымы неген турар.

Сөөлүгү үедө совхозтун хой-дары «Шар» хурагалар төртүр алган. Оларнын ийи-агалы эвектен. Оон чылдагынын үстүдө айт-ты.

Бисте хойну боттарока-ны чорудуу турга-да, бири, ийги, үшкү кластын хойларын тусай колданып кылдыр үсөйп турар. Оон ажалыг чүү үшкөш! Бир-тээ эки, ба-гай бугу-дүрү хойлар чангыс кылаа калып турар, усаа-чок компарарын туралан-на малчын салып ап турар болганда, усаа эвектерин бе ийишай! Ийишай хестерини лонитеринч чайдырып чугу-ла деп болды деп мен.

О. ДАМЧАЙ-ООЛ, ветфельдшер.

ШЫН ШИЛИИР

Дүк бугу-дүрүнч көвүдөлөр болган шымыр ажалдык бистик республиканын со-циалисттик сөндөрлардын бо-бас суруга алган. Ол айт-тырыгын дүкү кырып баа кү-рүгө дүжөр дөш ийишай-дээр эвек, а бугу кыштан-лаашкын үзүндө, анал хама-арышкан бугу хемчелерин ап эгелээр чугула деп бодан-ды. Дүкүн хой болган шы-мырлар бугу чугаа усаа-лаар азыр хемч

